

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**S. Augustinus, Episcopus in Africa Hipponensis, Veritatis
Evangelico-Catholicæ In Potioribus Fidei Controversiis
Testis Et Confessor, Contra Bellarminum Et Alios
Scriptores Papæos, antiquos pariter & ...**

Reiser, Anton

Francofvrti, 1678

Lib. V. cap. 15. de Peccati originalis qualitate positivâ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72506)

circumstantiis, conductus ab aliis, nescio, quomam stipendio, triplicis Manichæismi circumstantiis, conductus ab aliis, nescio, quomam stipendio, triplicis Manichæismi reum sistit orbi literato, & ita quidem, quasi eadem Dogmata Augustino præter debitum adscripserit. Meum, ut dixi, non est, *Norisi* partes suscipere defendendas, habet ætatem ad hoc munus maturam, ut quæ semel ex suo & Augustini sensu scripsit, non volitante calamo scripsisse se, ostendat. Si tamen aliquid in gratiam veritatis, si ne prolixiori locorum utrobique citatorum examine, quod eidem volo reservatum, dici debet, videtur *Noriso* grandis inferri à conductio hoc Augustini defensore injuria, quod manifestum est è præscripto *Lemmate* superius adducto, ubi hanc Augustino adscripsit sententiam, videlicet, *Concupiscentiam rationi contrariam esse malam, & defectum humanæ naturæ ex peccato originali ortum, neutiquam verò bonum naturæ illius.* Hoc si attendatur, uti omnino attendendum est, omnia per se cadunt, quæcumque eidem ex animi impotentia ab invidio hoste imponuntur. Et quando scripsit *NORISIUS*, *nulla culpa Dei fuisse, facere, quod fieri non poterat*, ipse agnovit ex contextu Antagonista, deesse particulam *aliter*, adeoque legendum esse, *quod aliter fieri non poterat*, ut ita suis verbis constet sensus, non tam malus, si æquus accesserit interpretis. Præterea tertii lemmatis verba pleniore textu sic leguntur: *Concupiscentia, prout est pœna, honestè (id est, justè) à Deo intenditur, at mala est respectu hominis, cui instigatur, ita mors mala est homini, bona respectu Dei illam decernentis in penam peccati.* Judica lector erudite, annon vis aperta verbis non ita obscuris sit inlata. Ego nunc manum de hac etiam tabulâ, digito hanc quoque concordiam inter fratres Cadmæos de Augustini autoritate discordem indicasse hac quidem vice contentus.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

De

QVÆSTIONE,

An peccatum Originis rectè in positivo à quâdam qualitate constituatur?

Agit quidem Bellarminus hic directè non contra Evangelicos, sed contra Catholicos, ut vocat, scriptores, quibus *incommodam* adscribit sententiam, quæ videtur etiam error dici posse, & quamvis ex parte conveniat cum errore Lutheranorum, in eo tamen differat, *partim*, quod Lutherani non agnoscant ullam superadditam qualitatem, sed eam potius rideat Philippus in Apologiâ Confessionis; *partim* quod Lutherani Concupiscentiam post Baptismum ex naturâ suâ peccatum proprie dictum esse velint, quod *Authores illi minime concedant.* Meum non est hic, ut in multis antecedentibus Controversiis, Doctores Papæos à se invicem dissidentes reconciliare; sed quia hæc Quæstio à quibusdam Philosophis pariter & Theologis inter Evangelicos papaverientibus & amplius debito Scholastica disputandi methodo addictis sub initium hujus sæculi & nuper demùm cum singulari motu animorum fuit agitata, idè præter rem non erit, eandem hic breviter repetere, & ex instituto videre, à quorum partibus steterit antehac *Augustinus*, utpotè quem sibi hic etiam voluit proprium Bellarminus, plurimum in eo occupatus. Ante verò, quàm Catholicorum, quos dixit, reseret ex autoritate Augustini sententiam, ex more quædam præmittit ad statum Controversiæ omnino aperiendum, Augustini mentione non semel facta. *Primo* sciendum monet, *Concupiscentiam non semper eodem modo accipi in scripturis.* Interdum significat re adpetitum boni in universum, quâ notione multæ Concupiscentiæ bonæ inveniuntur, Augustino monitore. *Rursus*, Concupiscentiam aliquando significare actum, aliquando potentiam. *Addit*, nam & Concupiscentiam dicimus ipsium desiderium motum, ut patet ex Augustino, & ipsam vim seu potentiam adpetendi bona sensibilia, ut patet ex eodem Augustino. Et hoc modo, *pergit Bellarminus*, Concupiscentia non est mala, sed bona vel indifferens. Nam possumus per eandem vim adpetendi & bene & malè concupiscere, & sine dubio vis adpetendi bona sensibilia fuit in Christo, & in homine primo ante peccatum, & rursus erit in nobis post resurrectionem. Itaque S. Augustinus fatetur, non ita accipiendam esse Concupiscentiam, cum agitur de peccato originis. *Subjungit*, est igitur alia Concupiscentiæ notio, quâ Concupiscentiam adpellamus vitium, quo prout sunt homines ad adpetenda bona sensibilia con-

Conc. 8. in
Pl. 118.
l. 6. in Jul.
c. 8.
l. 4. in
Eund.
c. 14. &
l. 6. c. 7.

tra rationis ordinem. Et hoc modo accipitur Concupiscentia passim ab Augustino in libris adversus Pelagianos. *Alibi scribit, Concupiscentiam non esse substantiam, sed substantia vitium. Et apertius, ego, inquit, tanquam valetudinem malam ex origine vitiatam ingenitum esse dico homini vitium, quo caro concupiscit adversus spiritum. Iterum alibi, Non, inquit, Concupiscentia substantialiter manet, sicut corpus aliquod aut spiritus, sed adfectio est quaedam malae qualitatatis, sicut Languor. Et, carnem adpellavit, nimirum Paulus ubi est quidam morbidus carnis adfectus, non ipsam corporis conformationem. Deinde sciendum monet Bellarminus, istud vitium in carne porrius residere, hoc est, in parte hominis inferiore, quae dicitur sensualitas. Confirmat hoc ex Augustino, de scribit, quod in omnibus libris adversus Pelagianos de Concupiscentia loquens semper ad vitium partis inferioris recurrat. Quod igitur, in membris corporis hujus movetur, totumque animum in se dejectum conatur attrahere, & neque, cum mens voluerit, adfurgit, neque, cum mens noluerit, conquiescit, hoc est malum peccati, in quo nascitur omnis homo. Et alibi, libidinem sive Concupiscentiam dicit esse vitium, quo adpetimus immoderate delectationem omnium sensuum, sed praecipue gustandi & tangendi. Et iterum, huic chirographo, inquit, nascuntur obnoxii omnes in carne de carne carnaliter nati. Neque enim nulla est iniquitas, cum in uno homine vel inferioribus superiora turpiter serviunt, vel inferiora superioribus contumaciter reluctantur, etiam si vincere non sinantur. Denique, ita porro Bellarminus, in omnibus libris contra Pelagianos directe scriptis, cum in singulis ferè capitibus Concupiscentiam saepius nominet, semper ferè pro vitio partis inferioris, quae rebellis est superiori, Concupiscentiae nomen accipit. Caterum, haec pro correctione antecedentium addit, negandum non est, etiam in parte superiore vitium simile reperiri. Nam ea quoque pars animi prona est ad concupiscendos honores, inanem gloriam & alias vanitates, & etiam si nolimus, ejusmodi parit desideria. Quod diligenter notavit S. Augustinus, demonstrans, carnem accipi interdum pro toto homine, qualis est sine gratia Dei post lapsum Adami, & eum dici carnalem, qui secundum seipsum, non secundum Deum vivit. Ex quo dicit alibi, omne peccatum oriri ex cupiditate male inflammante, vel ex timore male humiliante. Claudat haec praemona sequentibus, Itaque vitium Concupiscentiae licet praecipue in sensualitate, tamen in mente etiam in habet sedem. Sanctus autem Augustinus in libris contra Pelagianos ideo penè de vitio sensualitatis loquitur ubique, quia in ea magis hoc vitium se prodit, non quod ignoraret, etiam in mente locum habere. His praenotatis, ut probet, Concupiscentiam non esse qualitatem positivam, ad Augustini iterum provocat auctoritatem, cujus diversa in medium profert testimonia, eo ordine hic exhibenda, qui placuit Bellarmino ita scribenti: Is igitur, videlicet Augustinus, de Concupiscentia loquens, cujus reatum dicit esse peccatum originale, sic ait, Comparatum homo pecoribus per vitium, non per naturam, non pecoris vitio, sed naturae. Tanta namque excellentiae est homo in comparatione pecoris, ut vitium hominis sit natura pecoris. Item, Libido malum ideo non est in belluis, quoniam non repugnat rationi, quae caret. Et, ideo in pecoribus malum non est Concupiscentia, quia non adversus spiritum concupiscit, sed eorum potius oblectat spiritum. Porro, Quod Equo est natura, homini crimen est. Bellarminus hanc subjungit crisin, In his locis Sanctus Augustinus docet, illud ipsum esse in homine vitium Concupiscentiae, quod est in animantibus rationis expertibus natura. Certum est autem, in animantibus rationis expertibus nullam esse qualitatem corruptam, quae sint prona ad concupiscendum, sed solum adpetitum sensivum, qui utique rationi repugnaret, si ratio esset in Belluis. In homine igitur nulla est qualitas positiva praeter ipsam sensualitatem, sed ipsa sensualitas ideo dicitur vitiosa, & est in homine, quia rationi deberet obtemperare, quod etiam faceret, nisi propter peccatum amisisset originalem iustitiam. Praeterea idem Sanctus Augustinus alibi dicit, Concupiscentiam non substantialiter manere, sed sicut languorem; & non esse substantiam, sed substantiae vitium.*

Pro hujus intellectu addit Bellarminus, Solet autem Augustinus per substantiam intelligere id omne, quod est in rerum natura, id est, omne positivum. Sic enim scribit alibi. Quod nulla est substantia, nihil est omnino. Idem quoque Author, ubicunque causam Concupiscentiae explicat, semper recurrit ad

1. de pecc. mer. & rem. c. 16. privationem sive absentiam Gratia. *Quando, inquit, Adam peccavit, non obediens Deo, tunc corpus gratiam perdidit, quæ animæ ejus omni ex parte obediebat; tunc ille bestialis motus extitit homini pudendus, quem in sua erubuit nuditate. Ex hac igitur carnis obedientia, ex hac lege peccati & mortis, quisquis, carnaliter generatur, regenerari spiritualiter opus habet. Et alibi, Quid, inquit, est gustato cibo prohibito nuditas indicata, nisi peccato nudatum, quod gratia contegebat; Gratia quippe Dei magna erat ibi, ubi terrenum & animale corpus bestialem non habebat libidinem. Idem repetit aliis in scriptis. Subjungit Bellarminus, Vides, in locis, non solum ad Gratia absentiam revocari Vitium Concupiscentia, sed etiam vocari libidinem bestialem, quia illa ipsa libido est in homine vitium, quod in bestiis est natura. Et rursus, idem magnâ Dei gratia factum esse in Paradiso, ut terrenum & animale corpus libidinem non haberet, quia ex se & naturâ suâ libidinem fuisset habiturum, nisi magna illa gratia, ne haberet, impedivisset. Non igitur accessit mala qualitas aliqua; sed ipsa sensualitas, ut spoliatâ originali iustitia repugnat rationi, Concupiscentia dicitur.*

Ex numero rationum, quas contra positivam originalis peccati qualitatem producit in aciem Bellarminus, prima hæc est, quam ex aliqua parte Augustini confirmat autoritate: *Si Concupiscentia qualitas esset positiva, causam habere deberet positivam. Quæro igitur, quæ sit ista causa? Nam vel erit Deus, vel diabolus, vel serpens, vel ipse homo, vel certe Pomum ipsum vetitum. Prioribus prætermis de ultimo ita pergit, Neque in pomum vetitum causa ejus qualitatis potest rejici, neque enim illud malum fuit, & ideo prohibendum, sed ideo malum, quia prohibendum, & alioqui ex natura sua bonum, ut cætera, quæ*

1. 14. del. D. c. 12. *Deus creaverat, ut S. Augustinus rectè docet. Ultimam rationem ponit hanc, Qualitas illa positiva per Baptismum non tollitur, ut notum est. Ergo si peccatum originis est concupiscentia, & concupiscentia est qualitas positiva, sequitur rectè peccatum originis non tolli per Baptismum, quod in Ecclesia Catholica ut error exploratus exploditur. Neque satis faciunt illæ solutiones, quod peccatum originis dicatur remitti per Baptismum, tum quia Concupiscentia baptizatis non imputatur ad culpam; tum quia propter gratiam, quæ in Baptismo confertur, Concupiscentia non amplius dominatur. Nam præter alia solutio hæc non videtur consentanea doctrinæ S. Augustini. Ipse enim cum dicit, reatum concupiscentia esse peccatum originis, non recurrit ad concupiscentiam dominantem, sed dicit, hoc malum, tantum quia inest, etiamsi non dominetur, ad mortem perducere æternam, nisi reatus ejus expietur per Baptismum. Porro, quia non nescivit Bellarminus, eos etiam, qui pro peccati originali positivâ qualitate militant, provocare ad Augustini autoritatem, igitur non dissimulare voluit objectiones partis adversariæ ex eodem, subjunctis tamen ad eadem responsonibus, quas videbimus utraq;.*

lib. 1. de Nupt. & Conc. c. 26. & 31. 1. 3. in Jul. c. 3. *Primò, inquit, objiciunt, quod Augustinus scribit, Concupiscentiam esse qualitatem, sic enim loquitur de eâ, Non substantialiter manet, sicut corpus aliquod aut spiritus, sed adfectio est quædam male qualitatis, sicut languor. Et, carnem adpellavit, nimirum Paulus, ubi est morbidus quidam carnis adfectus, non ipsam corporis conformationem. Deinde addunt, quod idem Augustinus dicit, Animam in corpore tanquam in vase vitiatò corrupti, hoc est, ex malâ qualitate carnis redundare malum qualitatem in animâ. Postremò adjiciunt, quod idem Author docet, libidinem in homine ex adflatu serpentis esse natam. Bellarminus respondet ad primum, vocari ab Augustino qualitatem sive morbidum adfectum, ipsam naturalem sensualitatis inclinationem, non aliquâ tabe positivâ, sed ex carentiâ originalis iustitiæ. Nam eodem modo Thomas vocat originis peccatum habitum corruptum, in quo sit aliquid positivum, ipsi videlicet animæ potentiæ non bene dispositæ, & aliquid privativum, nimirum deordinatio ex carentiâ iustitiæ originalis consecuta. Quocirca tam S. Augustinus, quam Thomas Concupiscentia vitium sæpe numero languorem naturæ adpellant. Languor autem significat humores corporis debita proportione & harmoniâ privatos. Ad secundum respondet, rectè dici animam in corpore tanquam in vase vitiatò corrupti, non quod sit in carne qualitas positiva, ex quâ rursus in animâ qualitas oriatur alia; sed quod anima non incipiat habere peccatum, nisi cum infunditur corpori, tunc enim primum incipit esse homo filius Adami. Ad postremum, præter id, quod opus Hypognostici non censetur esse Augustini, respondet Bellarminus, verba illius Authoris intelligenda esse metaphoricè. Per adflatum enim serpentis persuasionem diabolicam significari, quod videlicet Adam magis sit securus serpentem suadentem, quam Deum premonentem. Sententiam igitur Authoris esse, quemadmodum serpens corporalis adflando Venenum corpora hominum interimit, ita serpentem spirituales, id est, dia-*

1. 1. qu. 82. art. 1.

est, diabolum suadendo peccatum primo parenti necem animæ & corporis attulisset.

Et hæcenus ex Augustino contra positivam originalis peccati qualitatem Bellarminus, non semel & sibimet ipsi contradicens, & Augustinum Evangelicis testem veritatis concedens. Id antequam ostendatur, pro sententia orthodoxa ritè intelligendâ notari debet, quod dum statuitur, non planè nullis Scholasticorum antiquis & recentioribus, quæ vis & efficacia veritatis est, consentientibus, peccatum originis esse ens positivum, vel habitum & qualitatem positivam, ex unâ parte non negari esse privationem vel pravitatem privativam, ut potè quæ non tantum conceditur, sed insuper etiam præsupponitur, Controversiâ in eo præsertim versante, an peccatum originis per solam & nudam privationem & carentiam boni à Deo concreati definiri jure ad mentem scripturæ & describi possit vel debeat, quod Evangelici, & quidem Augustini etiam autoritate inficiantur, & insufficientes esse putant ad vim hujus mali exprimendam; ex alterâ autem parte, cum positivum quid originali peccato adscribitur, non fieri illud in rigore Philosophico, sed in latitudine quâdam Theologicâ, propter constantem videlicet ejus adhærentiam, quo sensu non solum in Philosophia Morali vitia animi virtutibus opponuntur & privativè & simul contrariè, sed & in Medicinâ corporis morbus & privatio sanitatis & unâ positio pravæ dispositionis nominatur. Quâ observatione præsuppositâ facilè responderi potest ad omne illud, quod aliquam & in Philosophia & in Theologia videtur habere difficultatem & absurditatem. Quod verò attinet Augustini autoritatem, quam Bellarminus suæ opinioni adscribere, nostræ autem sententiæ quamvis invidiosè & reluctantem auferre conatur, nemo non judicare doctus cogitur agnoscere, eum, dum disertè non uno in loco peccatum vocat *malam qualitatem*, non substituisse in nudâ ejus privatione, sed positivum quid subintellexisse. Et quamvis alibi dicat, *non esse rem positivam, imò nihil esse, nec habere causam efficientem*, sciendum est tamen, quod ex integrâ ejus tractatione patet, *primum* intelligi substantivè videlicet peccatum non pertinere ad prædicamentum substantiæ; *secundum* respectivè & collativè cum euntibus creatis; *tertium* effectivè, id est, de causâ efficiente, quæ per se operatur, quo respectu peccatum verè dicitur efficientem non habere causam, sed potius & accuratius loquendo *deficientem*, ut aliàs & alibi prolixius docetur & ostenditur. Generale hoc responsum confirmavit non ita pridem *Joh. Baptistâ Gonetus*, ordinis Prædicatorum, qui in *Clypeo Theologiae Thomisticae*, post tres Editiones Gallicanas in Germaniâ nuper reculo, de peccato Commissionis & omissionis agens, sequentia ad præsens Institutum inservientia habet. *Observandum est cum Salmanticensibus, quod dum sancti Patres & Ecclesiæ Doctores, qui post exortam Manichei hæresim scripserunt, ut Athanasius, Basilii, Nazianzenus, Hieronymus, Augustinus & alii negant, malum esse rem aliquam intendunt potissimum refutare errorem illius Hæresiarche, qui duo ponebat principia, unum bonorum, alterum malorum; contendebatque res aliquas secundum substantiam & naturam suam esse malas, & quasdam bonas. Unde dum ajunt, malum nihil esse, sive nullam habere naturam, solum volunt, nullam substantiam sive essentiam ex natura sua esse malam; non verò negant, operationes à libero (vel potius servo) arbitrio procedentes esse posse (imò revera esse) moraliter malas, earumque deformitatem & malitiam esse aliquid positivum.* Ita Thomista hic contra novos sui Doctoris & Magistri, quem ex ordinis ratione tenetur omni modo defendere, impugnatores, Societati videlicet Ignatianæ adscriptos, à quorum non paucis post Augustinum Thomas quoque non raro patitur. Plura autem ibi leguntur, quæ Evangelicorum sententiæ magis illustrandæ possunt inservire, in loco melius legenda, quam prolixè huc exscribenda. Ad Bellarminum me confero, visurus & ostensus jam breviter, quid vel bonarum vel malarum mercium in hujus quæstionis ad Augustini mentem tractatione attulerit, & quid inde ad Evangelicorum orthodoxiam jure videatur pertinere. Et quidem in præmissis generalibus dum *primò* monet ex Augustino, Concupiscentiam abstractivè consideratam esse rem in se indifferentem, & ratione objecti, ad quod fertur atque movetur, vel bonam vel malam, bonam in homine primo ante peccatum, in Christo omnis peccati experte, & in electis post resurrectionem; velim respondeat aliquis Bellarmini hyperaspistes num huic Concupiscentiæ bonæ mera adscribi possit & debeat privatio mali illius, quod in homine successit post lapsum, & annon aliqua qualitas positiva fuisse & futura sit dicenda? Et si illud, quod nemo, qui verum à falso didicit discernere, vocabitur dubium, spero, aut omninò negare conabitur; cur non eadem ratio habeatur Concupiscentiæ illius pravæ, quæ successit in locum bonæ, non privativè solum, sed revera etiam posi-

vid. D. Meisn. Phil. Jos. S. Sect. 4. Qu. 5. p. m. 337. conf. Quæst. v. n. 4. §. 28. & seqq. adde D. H. M. Dial. Apol. p. 370. & seqq. & D. Calov. Harm. An. tit. p. 357. & seqq.

T. III. Tr. V. Disp. 3. §. 43. p. 379

tivè, utrem hanc accuratè ponderanti non potest esse obscurum & difficile. Hoc ad-
do, Bellarminum præter *Augustini* ductum confundere Concupiscentiam *indifferen-*
tem cum malâ, quia, ut jam monui, quæ dicitur indifferens, consideratur in abstracto si-
ne objecti respectu, demùm boni merens Elogium, quando laudabile habet objectum,
sicuti è contrario dicitur mala ratione objecti, si prohibitum illud est, & in se aliquam
habet malitiam, quam concupiscenti infert & postmodum facit inhaerere. Atque hoc
primum est, quo Bellarminus Evangelicorum sententiam non parum videtur confirma-
re, suamque & cæterorum Scholasticorum infirmare. *Alterum* sequitur, quod ipsi præ-
misit tractationi, videlicet, vitium Concupiscentiæ pravæ non solum in sensualitate, hoc
est, in facultatibus animæ inferioribus, sed superioribus etiam habere locum, idque ite-
rum ex *Augustini* autoritate; quod quomodo sine positiva qualitate possit vel debeat
intelligi, ego certè non video, & forsitan nemo, nisi qui invisibilia etiam videre se pro-
fiteatur, opticus antehac invisus & inauditus.

Ad ipsâ nunc progredior *Augustini testimonia*, quibus positivam originalis pec-
cati & Concupiscentiæ qualitatem subruere conatur Bellarminus, quæ idem magis
pro nostrâ, quam pro ejus stant sententia. Ea inter *primum* occupant locum, quibus ali-
qua inter hominem pravus Concupiscentiis additum & Belluas instituitur comparatio.
Atqui si Bellarminum latius hanc comparationem extendere dixerò, quam scopus ab
Augustino intentus permittit, non erit, de quo conqueratur hyperaspites Bellarmini,
modò mentem sancti Doctoris ritè attendat. Quin & ipse Bellarminus videtur non ob-
scure insinuare & concedere positivam Concupiscentiæ depravatæ qualitatem, si ver-
ba ejus, quibus *Augustini* mentem explicat, prout jacent, sumamus & intelligamus. Si
enim nulla est in brutis corrupta qualitas (quod intereà conceditur, eti non sit nihil,
quod huic possit opponi) sinamus esse & dici eam qualitatem integram & naturalem,
atque sic revera positivam, quæ positio manet in depravata hominum Concupiscentiâ,
cujus respectu ab *Augustino*, & scripturâ quidem duce, bestiis comparantur homines,
iis non raro, quod ocularis testatur experientia, & quidem multò peiores. Quæ *postero-*
re loco Bellarminus adducit ex *Augustino* testimonia, quibus Concupiscentiæ denega-
tur etymologia substantiæ, è generali responso sunt intelligenda & explicanda, quod
laudatus Ordinis Dominici scriptor suo & aliorum adprobavit calculo. Id tantum note-
tur, quod *Augustino* non præeunte hic de Concupiscentia Adamo conterà, freno autem
originalis justitiæ tanquam doni supernaturalis cohibita & impedita repetit iteratò
Bellarminus, supra jam sufficienter ex *Augustino* esse discussum. Et positò, ut non con-
cesso, statuatur talis aliqua in *puris naturalibus* (quæ inter figmenta Scholasticorum ab
Augustino damnata ante-quàm nata fuerunt in antecedentibus relata; Concupiscentia
repugnans rationi, quæ te, quisquis Scholæ addictus accuratiori trutinâ ponderas hanc
Controversiam, potesne eam sine positivâ qualitate in mente tuâ concipere? Si verò eam
putas fuisse positivam qualitatem, dono supernaturalis justitiæ impeditam, quò minus
erumperet in actum; cur non eodem consideretur positivæ qualitatis respectu, post-
quam hæc gratia supernaturalis per lapsum amissa recessit, atque hominem in primo
statu reliquit & quasi deseruit? Ad hominem hæc disputantur, ita tamen, ut, qui præfate
positivam originalis Concupiscentiæ & peccati qualitatem inficiantur, una cum aliis
videant, in quos semet laqueos per proprias injiciant hypotheses, quas tamen rigorosil-
simè defendunt, quamvis simul stare non possint.

Nunc ad rationes, quas *Augustini* testimoniis munivit Bellarminus, primam vide-
licet & ultimam. *Prima* responsum obtinet ex generali observatione, qua ostensum est,
quo sensu vocabulum positivi ab Evangelicis sumatur & intelligatur, ne vel Theologi
vel accuratiores Philosophi habeant, de quo tanquam absurdo & scandaloso dogmate
conquerantur. Pertinet autem huc, quod *Gerhardus* noster circa primæ rationis
huius analysia occupatus ex ipso *Augustino* responso loco dedit ad commodatissime
1. 2. de
Nupt. &
Con. c. 29.
Quid querit Iulianus (& cum eo Bellarminus) latentem hujus corruptionis introducta ri-
nam, cum januam habeat apertissimam? Quæ in ultimâ ratione ex *Augustino* habet Bellar-
minus, iis factum est satis supra, ubi de Baptismi effectu fuit actum. Restant, quibus ad ea
Augustini testimonia respondere conatur Bellarminus, quæ positivam originalis peccati
& concupiscentiæ qualitatem non obscure, sed apertè satis inferunt & evincunt. *Tripliciter*
autem modo respondet. *Primus* petit principium, idque negat, quod *Augustinus* adfirmat
expressè. Si enim hoc concupiscentiæ ad originalis peccati malum pertinet ad prædictam
privationem potest referri; id quod *Thomas*, impertinenter & invidiosè à Bellarmino ad
partes

partes tractus, cum *Cajetano* aliisque commentatoribus observavit, uti ex *Dorſcheo* in vindiciis *Anti-Thomisticis* est ostensum. *Secundus* novam exhibet absurditatem antehac inauditam, dum privationi adscribit effectum, qui non nisi à positivo quodam trahere potest originem. *Tertius* quia occupatur circa locum è dubio Augustini scripto, & de quo apud nostros æquè ac *Papæos* censors adhuc controversatur, nullam meretur observationem, idè etiam, quia ad ipsius causæ momentum nihil vel parum videtur conferre. Nunc addo consensum *Janſenii Iprensis*, qui de statu naturæ hominis lapsæ agens peculiare caput huic destinavit quæſtioni, hoc lemmate præscripto, *Aliquid positivum esse concupiscentiam videtur sentire Augustinus*. Et quidem mox sub initium ad hujus rei confirmationem sequentia habet: *Quæ Augustinus concupiscentiæ passim tribuit, hujusmodi sunt, ut appetitui sensitivo, quatenus freno destitutus est, difficulter aptari queant, sed ita sonant, ac si esset qualitas, vitiosa quidem, sed tamen positiva, quæ actibus ex eâ profluentibus augetur, eoſerè modo, quo boni & mali habitus solent, oppositis verò minuitur. Ut enim nihil de ipso nomine dicam, quo concupiscentiam & cupiditatem vocat plerumq; quæ magis aliquem habitum quàm potentiam sonant; non nullis in locis expressè adfectionalem nuncupat qualitatem, quam ita explicat, ut non facile possit ad appetitum (merè sensitivum) ad commodari. Post aliqua, Hinc est, quod sicut consuetudo actibus acquisita & stabiliter inolitæ est quædam natura quasi secunda, ita è contrario S. Augustinus concupiscentiam, cum quæ nati sumus, consuetudinem carnalem, naturæ inolitam, naturalem, veram vocat naturam. Hinc est, quod eandem concupiscentiam tradit augeri consuetudine, eodem planè modo, quo violentia intenditur consuetudine, quam certum est esse habitum vitiosum. Hinc est, quod non solum concupiscentiam illam augeri, sed etiam contrariis actibus seu consuetudine non secus atq; ceteros habitus, minus tradit. Hoc autem decremētum incrementumq; cupiditatis non aliter putat Augustinus fieri, quàm sicut consuetudo aut habitus oppositæ consuetudine aut habitu decreſcente ac crescente decreſcit atq; creſcit. Pluribus interpolitis, videntur Augustini phrasès eò semper tendere, ut concupiscentia sit quædam positiva & adfectionalis qualitas, quæ ex majoribus oriæ causis ita firmiter inherescit, ut quàmvis ex accidenti, quodam modo tamen (quem ad modum color æthigribus) in naturam sit verſa, quæ proinde instar qualitatum vitiosarum quodam operante coniugio propagetur. Et postquam ad *Thomæ & Cajetani*, aliorumq; plurimum Philosophorum & Scholasticorum provocavit contentum, hæc subiungit: Cum igitur exercitissime S. Augustinus etiam tradat formale peccati originalis esse mortem animæ, quæ est privatio vitæ, esse a verſionè à Deo, quæ est privatio charitatis ejus, & hujusmodi concupiscentiam verò non esse, nisi materiale ipsius, quid absurdi fuerit, si intellexerit, concupiscentiam ita positivam esse qualitatem, sicut ægritudinem corporalem; qui (ægritudo) si licet innata fuerit actibus sibi consonantibus vel dissonantibus fieri potest major ac minor, quidni obsecro, & ista concupiscentia innata similibus actibus augetur aut minuitur, dum vires inferiores ordinatius aut inordinatius suos exerunt motus? Addit porro, Quid verò, si Augustinus diceret, qualitatem illam esse adfectionem aliquam totius temperamentis hominum ex quatuor qualitibus primis & quibusdã aliis occultis, quas Medici in cunctis hominibus ac brutis statuunt? Quid si diceret Augustinus, esse qualitatem, quæ tanquam amor quidam sensitivus sui ipsius in ipso appetitu Adami sensitivo ex vehementia primæ voluntatis semet ipsam amanti oriæ fuerit, quid adferret impossibile, quid non magnoperè probabile? Quid si deniq; occultam qualitatem quandam esse sentiret, idèone statim est explodendum? Medicis nihil familiarius, quàm hujusmodi occultas inculcare qualitates, idq; in notissimis vulgatissimisque rebus, ipsaq; etiam peste, quæ tot millenis annis eorum exercuit industriam, nec adhuc ad intelligentiã per duci potuit. Si Augustinus igitur unam ex istis sententiis elegerit forsitan ac tenuerit, atq; eatenus concupiscentiam esse adferuerit qualitatem, adfectionalem; idèone tantos clamores adversus sententiã ejus excitari oportuit? Non quidquid præconceptis opinionibus nostris dissonat, statim ut erroneum est exhibendum, quando ab auctoritatis tantæ viri tam confidenter atq; tot sæculis fuit adfertum, quibus si liberet aut libuisset suæ sententiæ rationem reddere, fortasse hujusmodi Philosophis reclamantibus, qui in Aristotelis sui rutinã ponderari volunt omnia, os obturassent, quemadmodum non semel Augustinus fecit, quando in similibus reprehensiones incurreret. Hæc tibi Janſenius pro qualitate peccati originalis positivæ ad mentem Augustini, contra quæ nondum legi ab ejus Antagonistis ea in medium producta, quæ sanctum Doctorem aliud sensisse possunt persuadere. Equidem è numero recentiorum nuper *Franciscus Macedo* à S. Augustino cognominatus, Lusitanus ordinis minorum, Professor Patavinus, Tomo Collationum Doctrinæ *Scoti & Thomæ* secundo, hanc quæſtionem controversam prolixissimè ad mentem Doctores sui subtilistractans, cui ex Juramenti obligatione cogitur adhærere, ejusvise opiniones contra quosvis antinachos defendere Augustinum*

l. i. c. 18.

l. i. de Doctr. Christi c. 24. l. i. ad Simpl. qu. 1. & c.

stinum quoque ad has partes trahere, omnemque positivam qualitatem à concupiscentiâ & peccato originali removere, eidemque meram privationem & carentiam originalis Justitiæ & gratiæ eidem adjunctæ tanquam formale conatus est adscribere, aut certe videri voluit, plurima tamen hic & ibi intersperfit, quæ non parum conducunt, ut ostendant, invitum quasi eum *Scoti* partes egisse & invitum quasi *Augustinum* ac contra voluntatem ad easdem traxisse. Et quia scriptoris hujus opera in pauciorum fortè manus perveniunt, juvat ex inde ea breviter excerptere, quæ ad *Augustini* consensum in hac etiam questione firmandum videbuntur pertinere, ita ut sine ulteriori contradictione noster potè sit & maneat. Igitur in expositione variarum de peccato originali sententiarum tertiam esse

Collat. 7.
Differ. 4.
Sect. 2. p.
389. & 199.

dicat eorum, qui in positiva quadam qualitate vitiosa in animam ex morbida carnis affectione traducta constituunt eamque *adfectionalem* dici *qualitatem* & *languorem* ab *Augustino*, & hanc sententiam tribui Magistro sententiarum *Lombardo*, esseque *Holcoti*, *Gregorii*, *Ariminensis*, *Gabrielis* & aliorum, & probari ex recentioribus *Driedoni*. Quamvis autem ob auctoritatem *Scoti* hanc sententiam rejiciat, coactus tamen fuit fateri, additum ei fuisse *Augustinum*, ut ut ejus mentem in sequentibus aliter explicare sit conatus, ut proximè docebitur. Ita autem hic *Scotista*: *Cum necessitas & virtus gratiæ Christi ex miseriâ & infirmitate naturæ humanæ per peccatum originale corrupta sit æstimanda*, *Augustinus*, qui post *Paulum* *Doctrinæ de gratiâ & originali peccato princeps auctor sit*, accuratissime de naturâ, ratione & effectu illius peccati egit, ac nemo melius illo rem exposuit. Igitur quæ illius fuerit sententia, eam prorsus veram & constantem esse oportet. Expensa autem quæ in variis libris, illis præcipuè, quos contra *Pelagium* & *cælestium* de naturâ & de gratiâ Christi, & ad *Valerium Comitem* de nuptiis & concupiscentiâ, & adversus *Julianum* de peccatorum meritis & remissione, & de origine Animæ scripsit, ratiocinatione, compertum est, *Augustinum* esse auctorem, peccatum originale esse reatum ex actuali peccato *Adami* per generationem ad posterum transfusum, qui omnibus insit & animas singulorum afficiat, quem reatum cum concupiscentiâ conjungit ita, ut sese comitentur ac forveant in natura ante gratiam *Baptismi*, post eam verò separantur extincto reatu manente concupiscentiâ. Quid sit

c. 25. & 26.

autem iste reatus, explicavit satis primo de Nuptiis & concupiscentiâ libro, ubi distinguit reatum & concupiscentiam, docetque reatum in *Baptismate* solvi manente concupiscentiâ, & comparat illum peccato habituali post actuale manenti, quem etiam adpellat reatum adducto adulterii exemplo. Unde per reatum constituitur cum & peccatorum futurum & parvulum & adultum, donec uterque originalis & habitualis dimittatur. Itaque semper docet, peccatum originale esse reatum relictum ex actuali peccato *Adami* per generationem cum concupiscentiâ ad nos transfusum, cujus nos rei sumus, dum ille per *Baptismi* regenerationem non remittitur. *Augustini* ergo sententia est, ex actuali peccato *Adami* habituale ad nos peccatum cum concupiscentiâ traductum, quod verè nos contrahimus, & rei sumus delicti. Reatus verò, non habitus nomine adpellavit, quia loquebatur de culpa, cum habitus naturæ sit. Quod autem in isto reatu propriam peccati

NB.

in Psal. 50.

1. 6. in Jul.

c. 4. & 1. 2.

de peccat.

mer. &

rem. c. 14.

rationem agnovit, constat ex eo, quod sæpe adpellat peccatum & iniquitatem, & labem, & parvulum per illum à DEO aversum dicit, quo propriam peccati rationem expressit, quæ consistit in inobedientia erga DEVM, cum conversione habituali ad creaturam & habituali aversione à DEO, qui reatus est *Augustinianus*. Et postquam hanc *Augustini* sententiam consensu *Thomæ* & interpretum ejus, diverso quamvis explicandi modo, confirmavit, de *Vasquezio*, quem acutum, doctum & satis in *Augustino* versatum scribit, notanter monet, cum in *Augustini* sententiâ & referenda parum esse fidum interpretem, & in fugilandâ acrem nimis censorem, quem ob id prolixè confutandum putavit, & calumniam *Augustino* impostam ab eo removen- dam. Integram tractationem huc adponere non licet, id tantum ex eâ noto, quod quem admodum *Augustini* sententiam *Vasquezius* existimavit incidere in errorem *Pelagii*, negantis originale peccatum, quod ipsis antehac *Pelagii* defensoribus, satis perspicacibus aliàs, nunquam fuit vitium, nec ullus ante *Vasquezium* observavit: ita è contrario rectissime censet hic *Macedo Augustinianus*, nullam magis, quam *Augustini* sententiam à *Pelagii* sensu abhorre- re, & eâ quam longissime à *Pelago* recedi, imò *Vasquium* cogi in errorem *Pelagii* incidere, sententiam *Augustini* repro- bantem. His accedit, quod idem Author idem argumentum iterato tractans ex

Collat. 9.

Differ. 1.

Sect. 1. pag.

471. & 199.

mente *Scoti*, quem non solum *Thomæ*, sed *Augustino* etiam ubique notum consiliare, mox sub initium agnovit, Si verum sit, quod *Scotista* vulgò de sententiâ *Scoti* hac in re jaçant, alienam esse illam ab *Augustini* doctrinâ, ut ut in sequentibus peccatum alios *Scotistas* nobiles oppositum docere & adfirmare, *Scotum* sensisse, originale peccatum esse

esse reatum ex Adami actu peccaminoso tractum, & ad posteros cum illa Iustitia originalis carentia transfusum, quæ tamen non sit ipsum formale peccatum, prout est præcisè carentia sive privatio, quæ sit ipsa Augustini sententia. Imò in uberiori deductione, ut ostendat, eandem esse Scoti & Augustini sententiam, eandemque veram, dum opiniones Doctorum de originali peccato varias ad duo refert capita, prius eorum numero dicit esse, quod in reatu ex Adami peccato illud statuit, addens, hoc videri aliquid positivum morale adstruere, hancque sententiam tueri Richardum, Magronem, Curielem, Lugonem, Granadum, Arriagam, Orviedum, Tolatum, Cornelium à Lapide, Aegidium Lusitanum, Cabreram, Fulpium, Pontium, & juxta mentem hujus eandem tradidisse Pighium & Catharinum, qui etsi communiter reprobentur, quasi alienum à Sacra tradiderint Doctrina, revera tamen catholicè videri eos tenuisse, quos ita etiam conetur exponere Arriaga citatus. Et ubi alterius etiam opinionis de privatione Authores nominavit, quamvis inter se non parum diversos & præter mentem forsitan attracta, quod prolixius ostendere non est hujus loci; subjunxit, *Mihi videtur prima sententia vera, imò & judico, Authores secunde in eam, velint, nolint, revolvit, & cum privatione reatum conjungere, quem ad modum ad parietem in Rada, qui sic illud in privatione constituit, ut in nobis permaneat habituale, quod in Adamo fuit actuale &c.* quæ uti in antecedentibus, ita etiam in consequentibus ex Augustino prolixissimè deducit, interspersis hic & ibi veritatis Evangelicæ radiis, qui ostendunt sufficienter, *Macedonem* hanc Augustinianum, ut jam in antecessum monui, invitum quasi & reluctantem à partibus Scoti contra qualitatem positivam ab Augustino non obscurè propositam steris, dum negare non potuit, sed agnoscere fuit coactus, originale peccatum ab Augustino dictum fuisse *adfectionalem qualitatem & languorem, reatum habituale, peccatum habituale conversionem & aversionem habitualem*, utpotè quæ satis demonstrant, solam privationem non exhaurire vim mali hujus originalis, sed accedere omnino aliquid positivum morale, & quæ alia sunt plura, quibus esse possunt contenti positiva qualitatis assertores, quidquid etiam videatur aliis, qui solo forsitan nomine differunt, & nolentes volentes tandem id ipsum cum prioribus docent utut verbis noniisdem. Contrigit hoc idem nostro etiam Bellarmino, ad quem nunc tandem redeo, utpotè qui suam de originali peccato sententiam exhibiturus, his usus est verbis, *Si accipiat pro eo, quod residet in homine post actionem, & unde idem homo non peccans, sed peccator nominatur, peccatum originale est carentia Doni Iustitie originalis, sive habitualis aversio & obliquitas voluntatis, quæ & macula mentem DEO inuisam reddens adpellari potest.* Et in hunc finem ipsius etiam Augustini consensum concessit, ad objecta quædam ex eo testimonia respondens post alia huc non pertinentia, *Augustinum non tenuisse, transiente peccati actu solum manere reatum, sed aversionem etiam habitualem sive iniquitatem & maculam, hoc est, reatum cum fundamento suo.* Ad quæ omnia nihil desiderari potest, quam sola vox positivæ, cujus curanti sint oïes Papistæ plerique ipsam rem agnoscentes, omnino nihil est causæ, nisi quis dicat, pertinere hoc etiam ad Pelagianismi femina, quæ non parè in Papatu latitare, dudum est, quod prudentiores & præ aliis moderatiores inter ipsosmet agno-verunt.

LIBRI SEXTI,

CAPUT SECUNDUM & TERTIUM,

De

INFANTUM SINE BAPTISMO
MORIENTIVM POENA.

Bellarminus præmissâ diversarum quinque opinionum recensione, de quibus agit prolixè in sequentibus, quartam ex numero earum in se suscepit defendendam, his verbis expressam, *Fide Catholica tenendum est, parvulos sine Baptismo decedentes absolūtè damnatos esse, & non solâ cælesti, sed naturali etiam beatitudine carituros perpetuò.* Prius membrum de beatitudine cælesti probat verbis Christi, *Nisi*